

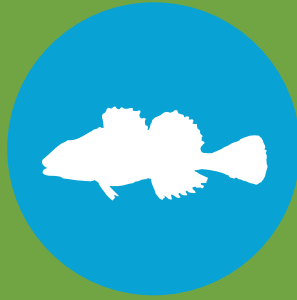
Convenant en Uitvoeringsprogramma

Natuurambitie
Rijke
Waddenzee

Transitie
Garnalenvisserij

PROGRAMMA **NAAR EEN**
RIJKE WADDENZEE

VOORWOORD

Op verzoek van de staatssecretaris van Economische Zaken en de gedeputeerden van de drie noordelijke provincies heb ik in de afgelopen periode mogen werken aan de opdracht om natuurambities van een Rijke Waddenzee en de garnalenvisserij beide een duurzaam perspectief te bieden. Vooraf was mij duidelijk dat het om een weerbarstige materie gaat. Het gaat dan ook om ambities die in decennia geschiedenis wortelen. Ik kon echter niet bevroeden dat de opdracht zó complex was, als deze tijdens het proces bleek te zijn. Het is een intensieve periode geweest, waarin diepgaande discussies tussen de verschillende groeperingen hebben plaatsgevonden over uitgangspunten, doelen, maatregelen, haalbaarheid, uitvoering en maatvoering.

Eind november 2013 waren de vertegenwoordigers van de vissers en die van de ngo's in de Focusgroep het in grote lijnen eens over een convenant en uitvoeringsprogramma. Begin 2014 konden de provincies melden dat het Waddenfonds onder bepaalde voorwaarden aangewend kan worden voor de milieumaatregelen in het uitvoeringsprogramma. De aard en de houdbaarheid van de mogelijke vergunningverlening behoefden nog de nodige aandacht van het Ministerie van Economische Zaken.

Daarover kwam vlak voor de zomervakantie van 2014 duidelijkheid. Daarmee was er sprake van een onderhandelaarsakkoord over het convenant en uitvoeringsprogramma. Op 3 oktober 2014 heb ik kunnen vaststellen dat de betrokken partijen het onderhandelaarsakkoord hebben goedgekeurd.

Daarmee is na tientallen jaren van discussie over de garnalenvisserij in de Waddenzee overeenstemming bereikt over gebied, omvang en perspectief van de garnalenvisserij in de Waddenzee: een historische stap.

Een werkgroep van de Focusgroep heeft zeer veel uitvoerend werk gedaan en een gedetailleerd beeld geleverd van de mogelijke maatregelen en de gevolgen ervan. De werkgroep heeft goed werk geleverd. De Focusgroep heeft van de resultaten van dit werk dankbaar gebruik kunnen maken.

In en rond de Focusgroep is mij duidelijk geworden dat alle betrokken partijen een rijke Waddenzee koesteren, waarbij voor de visserijsector perspectief op een duurzaam inkomen gebaseerd op bestaanszekerheid voorop staat, de milieu- en natuurorganisaties op waardevolle plekken een ongestoorde ontwikkeling nastreven en de overheden de belangen in evenwicht tot uitdrukking willen laten komen. Dit convenant verenigt die wensen.

In het gehele proces is de constructieve en dappere opstelling van de vertegenwoordigers van de vissers en de ngo's, zowel in de Focusgroep als in de werkgroep, van doorslaggevende betekenis geweest. Zonder hen was dit succes niet mogelijk geweest. De ondersteuning vanuit het programmabureau naar een Rijke Waddenzee is onmisbaar gebleken.

Met het convenant en het uitvoeringsprogramma wordt het werk van de Focusgroep en haar werkgroep afgesloten. Tegelijkertijd gaan de garnalenvisserij in de Waddenzee en het gehele gebied een nieuwe toekomst in. Onze Focusgroep constateert dat er in de volgende fase regie nodig is op de werking van het uitvoeringsprogramma en de evaluatie van het convenant.

Ik wens de partijen daar veel succes mee. Met veel plezier heb ik gewerkt en getrokken aan deze opdracht.

Klaas-Wybo van der Hoek
3 oktober 2014

Convenant

Convenant transitie garnalenvisserij en natuurambitie Rijke Waddenzee

1. De Staatssecretaris van Economische Zaken, mw. S A.M. Dijkma, handelend als bestuursorgaan, hierna te noemen: de staatssecretaris;
2. Het college van gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde dhr. J. Bond, handelende ter uitvoering van een besluit van het college van (datum besluit);
3. Het college van gedeputeerde staten van de provincie Fryslân, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde dhr. J.G. Kramer, handelende ter uitvoering van een besluit van het college van (datum besluit);
4. Het college van gedeputeerde staten van de provincie Groningen, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door gedeputeerde dhr. H. Staghouwer, handelende ter uitvoering van een besluit van het college van (datum besluit);

partijen 2, 3 en 4 hierna gezamenlijk te noemen: de colleges;

5. De Waddenvereniging
6. Vogelbescherming Nederland
7. Landschap Noord-Holland
8. It Fryske Gea
9. Stichting Het Groninger Landschap
10. Stichting Wad
11. Vereniging Natuurmonumenten
12. Staatsbosbeheer

Partijen 5 t/m 12 zijn allen verenigd in de Coalitie Wadden Natuurlijk, te dezen allen rechtsgeldig vertegenwoordigd door dhr. W.F.G. Alblas; hierna te noemen: Coalitie Wadden Natuurlijk;

13. De vereniging Kottervisserij Nederland, te dezen rechtsgeldig vertegenwoordigd door de voorzitter, dhr. J.I. Hennekeij, hierna te noemen: VisNed;
14. De vereniging Coöperatieve Producentenorganisatie Nederlandse Vissersbond U.A., te dezen rechtsgeldig

vertegenwoordigd door de voorzitter, dhr J.K. Nooitgedagt, hierna te noemen: Nederlandse Vissersbond;

allen hierna gezamenlijk te noemen: partijen,

Overwegende dat:

- de Waddenzee een uniek getijdengebied is met internationale natuurwaarde;
- de Waddenzee een Natura 2000-gebied is dat wordt beschermd onder het regime van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn, alsmede dat van de Natuurbeschermingswet 1998;
- de Waddenzee in trilateraal verband bescherming geniet, waarbij eenduidigheid in maatregelen en een gelijk speelveld voor bedrijven wenselijk worden geacht;
- de hoofddoelstellingen voor de Waddenzee duurzame bescherming en ontwikkeling als natuurgebied en het behoud van het unieke open landschap zijn;
- vanuit Natura 2000 een verbeteropgave geldt voor de kwaliteit van habitatype H1110A, vooral met betrekking tot biogene structuren zoals mosselbanken en samenstelling van de visstand;
- de realisatie van de Natura 2000-instandhoudingsdoelen naar oordeel van partijen kan worden bevorderd door een transitie in de garnalensector;
- menselijke activiteiten in de Waddenzee zijn toegestaan voor zover zij verenigbaar zijn met de doelstellingen voor de Waddenzee, zoals verwoord in de Planologische Kernbeslissing 'Waddenzee' en vanuit de aanwijzing als Natura 2000-gebied;
- de Waddenzee van belang is als bron voor voedsel en inkomen, in het bijzonder voor de mensen uit de regio;
- de garnalenvisserij een belangrijke sociaal-economische bijdrage levert aan de regionale economie;
- de Waddenzee en Noordzeekustzone in ecologisch en economisch opzicht verbonden zijn en daarom zal worden gezien hoe maatregelen in beide gebieden in de toekomst op elkaar afgestemd kunnen worden;

- de garnalenvisserij een vergunning in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998 nodig heeft en dat de sector, op basis van de afspraken zoals opgenomen in dit Convenant, hun vergunningaanvragen doen voor de nieuw te verstrekken vergunningen;

Streven partijen naar:

Een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van de Waddenzee in combinatie met een duurzaam opererende garnalenvisserij door een uitvoeringsprogramma op te stellen waarin nadere afspraken worden uitgewerkt met het oog op:

- de realisatie van een 'Rijke Waddenzee' in 2026, via maatregelen voor de garnalenvisserij die leiden tot:
 - een maximaal haalbare reductie van de bijvangst en een maximale overlevingskans van de bijvangst via bijvoorbeeld technische maatregelen en een stilligperiode;
 - een natuurlijke ontwikkeling van specifieke bodemorganismen en gemeenschappen, waaronder zeegrasvelden;
 - ongestoorde gebieden die gevrijwaard zijn van de garnalenvisserij, zo mogelijk tot op het niveau van kombergingen;

De gezamenlijke ambitie is om voor 2020 te komen tot een halvering van de visserijimpact van de garnalenvisserij in de Waddenzee;

- een duurzaam opererende en rendabele garnalensector te ontwikkelen, waarvan de activiteiten passen binnen de doelstellingen van Natura 2000 en een gezonde en veerkrachtige Waddenzee, door in te zetten op:
 - een reductie van de vlootomvang via een vrijwillige transitie en stimulering van nieuwe bedrijfsactiviteiten in de regio met de ambitie om voor 2020 te komen tot reductie van het aantal vergunningen met 20 tot 30%;
 - een aantrekkelijk sociaal-economisch perspectief voor de blijvende vissers;
 - het creëren van een gezond investeringsklimaat door het scheppen van duidelijkheid over de maatregelen voor de lange termijn;
 - de toepassing van best beschikbare technieken;
- controleerbaarheid van de naleving middels een blackbox monitoringssysteem, in eerste instantie gericht op plaatsbepaling en daarna op motorvermogen, met een invoeringsmoment gekoppeld aan technische en fraudebestendige beschikbaarheid. Voor zover het plaatsbepaling betreft, zo spoedig mogelijk na het beschikbaar

komen van financiële middelen uit het Europese Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EFMZV) edoch niet later dan 1 juli 2015 en voor motorvermogen, zo kort mogelijk daarna en tegelijkertijd met de vergunninghouders van een Garnalenvergunning Visserijzone.

Randvoorwaarden

- Het Uitvoeringsprogramma transitie Garnalenvisserij en Natuurambitie Rijke Waddenzee beschrijft de stappen en maatregelen die nodig zijn om de ambities van dit Convenant te realiseren. Het is aan de partijen om in goed onderling overleg deze afspraken nader op te stellen en tot uitvoer te brengen. Het uitvoeringsprogramma is uiterlijk 1 januari 2015 operationeel.
- De afspraken in het Uitvoeringsprogramma transitie Garnalenvisserij en Natuurambitie Rijke Waddenzee worden stapsgewijs uitgevoerd. Zo spoedig mogelijk na ondertekening van dit Convenant wordt de eerste transitiestap, die door partijen als betekenisvol wordt opgevat, geïmplementeerd. De daaropvolgende stappen worden doorgevoerd als de aan de natuurmaatregelen gekoppelde transitie in de vloot kan worden gerealiseerd, de daarvoor benodigde financiële middelen beschikbaar zijn, in lijn met een tempo dat voor de sector technisch haalbaar is.
- Alle partijen (privaat en publiek) spannen zich binnen de grenzen van beleid en bevoegdheid in om middelen beschikbaar te stellen die nodig zijn om de afspraken uit dit Convenant en het bijbehorende Uitvoeringsprogramma te realiseren. Daarbij wordt gestreefd naar:
 - a. een bijdrage vanuit het EFZMV en de daarbij behorende nationale cofinanciering door de staatssecretaris;
 - b. het openstellen van een of meerdere programmalijnen binnen het Waddenfonds waar de aan dit Convenant gerelateerde activiteiten onder vallen;
 - c. een bijdrage van de visserijsector en
 - d. bijdragen uit overige (private) financieringsbronnen.
- De in dit convenant en Uitvoeringsprogramma opgenomen afspraken zijn afgestemd op de afspraken van het VIBEG akkoord en het Mosselconvenant en versterken elkaar.
- Het Uitvoeringsprogramma biedt de garnalenvissers van de Waddenzee voor langere periode duidelijkheid over de daarin opgenomen maatregelen.

- Een van de maatregelen betreft de sluiting van gebieden. Sluiting van gebieden kent een stapsgewijze systematiek, gebaseerd op ecologische gronden (kansen, verwachte hersteltijd). Nieuw te sluiten gebieden worden in goed onderling overleg geïdentificeerd.
- Vertrouwen tussen de partijen is belangrijk. Deze wordt versterkt als transparant is dat de maatregelen en afspraken uit het Convenant worden uitgevoerd en dat de naleving van de maatregelen wordt gewaarborgd. Daar hebben alle partijen een gedeelde verantwoordelijkheid.
- Het Convenant en het Uitvoeringsprogramma worden periodiek geëvalueerd. Deze momenten worden afgestemd op de Natura 2000-beheerplanperioden. Deze evaluatie wordt uitgevoerd mede op basis van de in het Uitvoeringsprogramma vast te leggen afspraken en indicatoren. In het Uitvoeringsprogramma worden voorts afspraken gemaakt over een onderzoeksprogramma ten behoeve van de evaluatie.

Slotbepalingen

Opvolgen bestuurlijke afspraken

- Partijen zullen in een constructieve samenwerking werken aan de transitie van de garnalenvisserij op de Waddenzee. Dit betekent dat partijen streven naar een gezamenlijke aanpak en dat partijen zich ten volle zullen inspannen om eventuele verschillen van inzichten te overbruggen. Zij willen daarmee handhavingsverzoeken, bezwaarschriftprocedures alsmede gerechtelijke procedures voorkomen.
- De opvolging en monitoring van de uitvoering van de afspraken in dit Convenant is een verantwoordelijkheid van de partijen. De partijen maken nadere afspraken over de wijze waarop dit zal worden georganiseerd.
- Partijen zullen in externe communicatie over de afspraken en uitvoering in de geest van dit Convenant handelen en spreken en doen dat op basis van een communicatieplan.
- Partijen zullen overige belanghebbenden en geïnteresseerden door middel van een jaarlijkse voortgangsrapportage en tussentijdse nieuwsberichten, van de voortgang van de uitvoering van het Convenant en het Uitvoeringsprogramma op de hoogte stellen.
- Indien naar het oordeel van één van de partijen onvoldoende uitvoering aan het Convenant wordt gegeven of doelen niet worden behaald, treden partijen in overleg.
- De bestaande nationale en Europese wet- en regelgeving (waaronder het mededingingsrecht) zullen bij de concrete uitwerking van de afspraken, initiatieven en intenties zoals opgenomen in dit Convenant in acht worden genomen.
- Dit Convenant is niet in rechte afdwingbaar.
- Dit Convenant treedt in werking na ondertekening door partijen en heeft een looptijd tot en met 31 december 2026.
- Verlenging van het Convenant na 31 december 2026 is mogelijk indien partijen dat overeenkomen. Zij treden daartoe minimaal 6 maanden voor 31 december 2026 met elkaar in overleg; Indien het Convenant na 31 december 2026 wordt voortgezet, komen partijen tevens de duur daarvan overeen.
- Opzegging van het Convenant door één van partijen vindt plaats middels aangetekend schrijven aan overige partijen, met inachtneming van een opzegtermijn van 3 maanden. Een partij gaat niet over tot opzegging voordat tussen partijen minnelijk overleg is gevoerd en dit overleg niet tot overeenstemming heeft geleid dan wel de voorwaarden van een aldus bereikte overeenstemming niet zijn nagekomen.
- Elke partij kan de andere partijen verzoeken het Convenant te wijzigen. De wijziging behoeft de schriftelijke instemming van alle partijen. Partijen treden in overleg binnen zes weken nadat een partij de wens daartoe aan de andere partijen schriftelijk heeft medegedeeld. De wijziging en de verklaringen tot instemming worden in afschrift als bijlagen aan het Convenant gehecht.
- Dit Convenant wordt gepubliceerd in de Staatscourant.

Aldus ondertekend door:

Staatssecretaris van Economische Zaken,
mw. S. A.M. Dijkema

De Coalitie Wadden Natuurlijk,
dhr. W.F.G. Alblas

Het college van gedeputeerde staten van de
provincie Noord-Holland,
Dhr. J. Bond

[in mandaat getekend door
dhr. H. Staghouver]

VisNed, namens de C.P.O. Urk UA, C.P.O. &
Beheergroep Delta Zuid UA, C.P.O. & Beheergroep
Texel UA, C.P.O. Wieringen UA en C.P.O. & Beheergroep
West UA,
dhr. J.I. Hennekeij

Het college van gedeputeerde staten van de
provincie Fryslân,
dhr. J.G. Kramer

[in mandaat getekend door
dhr. H. Staghouver]

De Nederlandse Visserbond, namens de afdelingen
Noord-Holland, Harlingen en Zoutkamp,
dhr. J.K. Nooitgedagt

Het college van gedeputeerde staten van de
provincie Groningen,
dhr. H. Staghouver

Uitvoeringsprogramma

Inhoud

1.	Inleiding	11
1.1	Aanleiding	11
1.2	Doelstellingen voor het uitvoeringsprogramma	11
1.3	Inzet op twee fronten.....	11
1.4	Afbakening.....	12
2.	De systematiek.....	13
2.1	Leren door doen.....	13
2.2	Gesloten gebieden	13
2.3	Stapsgewijze benadering	13
2.4	Reductie van het aantal GK-vergunningen.....	14
2.5	Beheerste visserij	14
3.	Uit te voeren acties en maatregelen	15
3.1	Overzicht.....	15
3.2	Uitvoeringsorganisatie.....	16
3.3	Gesloten gebieden	16
3.4	Verduurzamingsplan sector.....	18
3.5	Halvering van de visserij-impact	19
3.6	Controle en handhaving	22
4.	Evaluatie en herijking van de afspraken	23

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

Dit programma geeft uitvoering aan de afspraken uit het Convenant Garnalenvisserij en Natuurambitie Rijke Waddenzee, hierna verder genoemd Viswad-convenant. Het convenant is opgenomen als bijlage 1. De uitvoering van het programma is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de partijen die het convenant hebben ondertekend. Dit zijn de Coalitie Wadden Natuurlijk - bestaande uit Natuurmonumenten, de Waddenvereniging, Stichting het Wad, Vogelbescherming Nederland, Landschap Noord-Holland, It Fryske Gea, Stichting Het Groninger Landschap en Staatsbosbeheer -, het ministerie van EZ, de drie waddenprovincies, VisNed en de Nederlandse Vissersbond. Het Convenant loopt tot 2027. Het is de ambitie om al vóór 2020 een groot deel van de afspraken te hebben gerealiseerd.

De uitvoering is van belang om de vereisten en ambities voor de Europese natuurdoelen zoals geformuleerd voor Natura-2000 (Aanwijzingsbesluit Waddenzee, 2009) als ook de ambities zoals geformuleerd in het Programma Rijke Waddenzee (Programmaplan naar een Rijke Waddenzee, 2010) te kunnen realiseren en tegelijkertijd een gunstig economisch perspectief te ontwikkelen voor de garnalenvisserij in de Waddenzee. Dit uitvoeringsprogramma hangt nauw samen met het "Ontwikkeling- en Transitiebudget Natuurverbetering en Garnalenvisserij Waddenzee (OTNG). Dit ontwikkelingsbudget vormt het financiële kader voor de uitvoering van de VISWAD afspraken.

1.2. Doelstellingen voor het uitvoeringsprogramma

Het Convenant Transitie Garnalenvisserij streeft naar een zo natuurlijk mogelijke ontwikkeling van de Waddenzee in combinatie met een duurzaam opererende garnalensector. Daarvoor zetten de partijen in op:

- De bescherming van de natuurwaarden in de Waddenzee in het licht van de doelen en ambities zoals geformuleerd voor Natura-2000 en het Programma Rijke Waddenzee. De beoogde maatregelen zijn gericht op de vermindering van zowel de ongewenste bijvangst als bodemberoering, met als uiteindelijk streefbeeld de aanwijzing van

een aantal ongestoorde gebieden die gevrijwaard zijn van garnalenvisserij.

- De verdere ecologische als ook economische verduurzaming van de garnalenvisserij om de sector daarmee een perspectief te bieden als maatschappelijk geaccepteerde en economisch renderende activiteit.
- Dit Uitvoeringsprogramma beschrijft de maatregelen en de aanpak die nodig zijn om bovenstaande ambities te realiseren. De looptijd van dit programma is van 2014 t/m 2017. De maatregelen worden stapsgewijs uitgewerkt en ingevoerd. Het tempo waarmee natuurbeschermingsmaatregelen en de visserijmaatregelen worden doorgevoerd dienen in evenwicht te zijn. De stapsgewijze benadering betekent dat de ambities ten aanzien van de natuur en de visserij geleidelijk zullen worden bereikt.

Via het programma ontstaat zicht op de wijze en het tempo waarin natuurwaarden worden beschermd. Deze afspraken vormen daarmee input voor de te verlenen NB-wetvergunningen en de termijnen waarvoor deze kunnen worden uitgegeven. Ook ontstaat duidelijkheid voor de vissers op de langere termijn, waarmee een basis wordt geboden voor een gezond investeringsklimaat. Een gezond investeringsklimaat is nodig om de beoogde ecologische en economische verduurzaming van de garnalenvisserij te kunnen realiseren.

1.3. Inzet op twee fronten

Rijke Waddenzee

De doelstellingen en ambities van het Programmaplan naar een Rijke Waddenzee zijn in het VISWAD-convenant voor de garnalenvisserij meer concreet gemaakt. Eén VISWAD doelstelling is de ambitie om de negatieve effecten (impact) van de garnalenvisserij op de ecologische waarden van de Waddenzee te halveren. Een tweede ambitie is om het aantal GK-vergunningen met 20-30% te verminderen.

Afname van de impact kan worden bereikt via:

1. De sluiting van gebieden voor de garnalenvisserij.
2. Reductie van de visserijdruk in het resterende gebied. In ieder geval wordt voorkomen dat de visserijdruk in de open visgebieden als gevolg van verplaatsing (minimum variant) toeneemt.

De ambitie om het aantal Gk-vergunningen in de Waddenzee met 20-30% te verminderen draagt daar aan bij.

3. Aanpassing van visserijtechnieken en -patronen gericht op het verminderen van de effecten op de bodem en op het verminderen van de bijvangst en vergroten van de overlevingskansen.

Een blijvend duurzame en rendabele garnalenvisserij Ten aanzien van de verdere verbetering van de visserijtechnieken en -patronen, ligt er een taak maar vooral ook een uitdaging voor de visserij. Omdat de vissers als geen ander weten wat hierin haalbaar is, nemen zij hierin het voortouw. Dit komt tot uitdrukking in een werkplan dat de garnalenvisserij zal opstellen en dat eind 2014 beschikbaar komt. Het werkingsgebied van dit plan is breder dan de Waddenzee en scheidt ook een toekomstperspectief voor de Noordzeekustzone, waar de meeste Waddengarnalenvissers eveneens actief zijn.

Het rijk en de drie noordelijke provincies zullen zich inspannen om de beoogde transitie vanuit het Europese Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij (EMFZV) en het Waddenfonds te ondersteunen en te faciliteren.

Daarnaast wordt van de garnalensector een financiële bijdrage gevraagd in de vorm van cofinanciering.

Voor de financiering van deze ambities wordt verwezen naar de opzet en uitwerking van het OTNG. In de operationalisering van dit budget is aangegeven op welke wijze de middelen uit Europese Fonds voor Maritieme Zaken en Visserij en middelen uit het Waddenfonds (reductie en innovatie) beschikbaar worden gesteld voor de uitvoering van deze VISWAD afspraken. Het Waddenfonds deel van het OTNG-budget staat vanaf september 2014 open voor inschrijvingen.

1.4. Afbakening

VISWAD gaat over afspraken over de garnalenvisserij in de Waddenzee. De effecten van de maatregelen kunnen een doorwerking hebben naar andere sectoren in de Waddenzee, waaronder andere vormen van visserij (o.a. mosselvisserij) en waterrecreatie. Ook zullen er effecten zijn op bedrijvigheid in de regio aan de wal (garnalhandel en verwerking, bedrijvigheid in en rond de havens); als ook buiten de Waddenzee, waaronder de Noordzeevervisserij. Waar noodzakelijk en/of zinvol zullen deze partijen actief in het proces worden betrokken.

Foto: Wing / Ronald Lanteris

2. De systematiek

2.1. Leren door doen

Bij het ontwikkelen van maatregelen geldt het adagium 'leren door doen'. De reden daarvoor is dat vooraf niet is te voorzien met welke maatregelen de dubbeldoelstelling van een gezonde natuur en een gezonde garnalenvisserij het beste kan worden bereikt. Hoe maatregelen zullen doorwerken is op voorhand vaak lastig te voorspellen. Hoe gebiedssluitingen en technische aanpassingen uiteindelijk doorwerken in de ontwikkeling van de natuur en vangstmogelijkheden voor de visserij zal in de praktijk moeten blijken. Dat betekent: stappen zetten in de uitvoering, de effecten volgen en op basis van de uitkomsten daarvan beslissen hoe de volgende stap zal zijn. Om dat overwogen te kunnen doen is een goede monitoring van eerdere stappen en wat dat heeft opgeleverd, dus cruciaal. Op basis van (tussen) rapportages kunnen de convenantpartners hun afspraken indien nodig bijstellen of aanpassen. Daar waar relevant zullen de resultaten ook met andere belanghebbenden, zoals andere visserijsectoren, de garnalhandel, de recreatiesector, de wetenschap en gerelateerde overheden worden besproken.

2.2. Gesloten gebieden

In het Programma Rijke Waddenzee is het instellen van bodembeschermingsgebieden genoemd als maatregel met hoge prioriteit. Delen van de Waddenzee dienen te worden gevrijwaard van de bodemberoerende activiteiten met als doel om biobouwers kansen te bieden zich ongestoord te kunnen ontwikkelen en om ecologische processen aldaar zo ongestoord mogelijk te kunnen laten verlopen. In VIBEG is bij het opstellen van gebiedsmaatregelen rekening gehouden met het sluiten van de kombergingen bij het Eierlandse Gat en bij Rottum, welke toen werden gezien als logische opties voor sluitingen in de Waddenzee. De uiteindelijke vorm en ligging van de sluitingen zullen in de loop van de uitvoering van het convenant duidelijk worden. Bepalend daarin zijn onder meer de ontwikkeling van gebiedsmaatregelen in het kader van het Mosselconvenant en de haalbaarheid en voortgang in de reductie van het aantal GK-vergunningen. Het is met de kennis en inzichten van dat moment (waaronder ook in de aangrenzende VIBEG gebieden en de maatregelen

die daar zijn genomen) om aan deze maatregelen verder invulling te geven.

Bij het invullen van de eerste sluitingsstap zijn de ontwikkelingskansen voor mosselbanken en de daaraan geassocieerde flora en fauna leidend geweest, gevolgd door de ontwikkelingskansen voor de andere schelpdiersoorten en vogelpopulaties. Met deze sluiting is 6,5% van het sublitoraal op ecologisch interessante plaatsen vrij van garnalenvisserij. Zie voor de verdere achtergronden paragraaf 3.2.

2.3. Stapsgewijze benadering

In 2014 is op initiatief van de garnalenvissers een eerste transitiestap gezet in de vorm van de sluiting van een aantal gebieden voor de garnalenvisserij. De gebiedssluiting wordt verder toegelicht in paragraaf 3.2. Een volgende sluitingsstap wordt gecombineerd met een inname van GK-vergunningen waarbij deze inname onderdeel uitmaakt van een breder gebiedsplan. Voor deze gebiedsplannen inclusief de uitname van de benodigde GK-vergunningen worden financiële middelen uit het Waddenfonds vrijgemaakt.

Het sluiten van gebieden is een ambitie vanuit het Programma Rijke Waddenzee. Uitgangspunt daarbij is dat de sluitingen niet leiden tot het verdringen van visserijactiviteiten en daarmee tot een toename van de visserijdruk elders. Het tempo waarmee de gebiedssluitingen kunnen worden doorgevoerd is dus afhankelijk van de gerealiseerde reductie van het aantal GK-vergunningen waarmee de toename van visserijdruk elders wordt voorkomen. Aangezien het sluiten van gebieden waar weinig wordt gevist een geringere reductie van het aantal Gk-vergunningen vraagt dan wanneer meer intensief beviste gebieden worden gesloten is inzicht hierin belangrijk. Aan IMARES is daarom gevraagd de huidige visserijdruk in de te sluiten gebieden in beeld te brengen. Het voorkomen dat de visserijdruk in de nog open gebieden toeneemt als gevolg van sluitingen is de minimum variant. De ambitie in het VISWAD akkoord is dat het aantal Gk-vergunningen in de Waddenzee uiteindelijk met 20-30% afneemt.

In hoeveel stappen de transitie wordt gerealiseerd hangt af van wat op enig moment haalbaar is. Dus ook hier geldt het adagium van 'leren door doen'. Dit geldt ook voor de beschikbaarheid van de benodigde middelen. De frequentie waarin volgende stappen kunnen worden gezet (en dus nieuwe sluitingen kunnen worden overwogen) wordt ingeschat op eens in de 2 tot 4 jaar.

Parallel aan het traject van gebiedssluitingen en de afname van het aantal GK-vergunningen wordt gewerkt aan de vermindering van de impact op de bodem en de reductie van de ongewenste bijvangst via technische maatregelen en visplannen. Dit wordt nader vormgegeven in een werkplan dat de sector samen met de ngo's eind 2014 zal presenteren.

2.4. Reductie van het aantal GK-vergunningen

Reductie van het aantal GK-vergunningen is nodig om te voorkomen dat het sluiten van gebieden leidt tot een toename van de visserijdruk in de nog open gebieden door verplaatsing van de visserijactiviteit. Dit vereist dat vissers de mogelijkheid krijgen om te stoppen met de garnalenvisserij door hun Gk-vergunningen in een opkoopregeling die als tender wordt opgezet, aan te bieden. De reductie van het aantal GK vergunningen vindt plaats op basis van vrijwilligheid. Het uiteindelijke streven is dat het aantal GK-vergunningen afneemt met 20-30%.

2.5. Beheerste visserij

Afspraken over vistijden en/of vangstvolumes bieden goede mogelijkheden om te komen tot een vermindering van de impact van de visserij op de bodemfauna en vispopulatie. In het voorjaar kan een tijdelijke stillegging van de visserij nodig zijn voor de kraamkamerfunctie van de Waddenzee. Dergelijke afspraken moeten zich binnen de randvoorwaarden van de mededingingswetgeving begeven. In een recente brief aan de TK (31 532, nr. 134) wordt in nieuwe beleidsregels aangegeven welke ruimte het huidige vrijstellingsartikel van de mededingingswet biedt. Afspraken over een beheerste visserij moeten als zij onder het kartelverbod vallen, daaraan voldoen.

Naast de bescherming en verbetering van het ecosysteem zijn dergelijke afspraken wenselijk en mogelijk ook nodig vanuit het beheer van de garnalenstand. Tot op heden werd er van uitgegaan dat de garnalenvisserij niet van invloed is op de omvang van het garnalenbestand. Binnen de ICES werkgroep Crangon crangon komt deze gedachte steeds meer ter discussie te staan. De intensiteit waarmee op garnalen wordt gevestigd is de laatste decennia toegenomen, waarbij er mogelijk sprake is van groei-overbevissing. Als vanuit bestandsoverwegingen beperkende maatregelen wenselijk of noodzakelijk zouden zijn, dan zou dat ook een juridische basis geven om te komen tot een verder beheer van de garnalenvisserij. Dit moet bij voorkeur op EU-niveau geregeld worden omdat er anders geen level playing field is tussen de garnalenvissers binnen de EU. Opties voor beheer zijn minimummaten en/of het beperken van het aantal visdagen. Een andere lijn is het instellen van een "harvest control rule" (HCR), inhoudende dat de visserij wordt gestaakt wanneer de vangst (Catch per unit effort) onder een bepaald niveau daalt.

Het aanpassen van visserijtechnieken en -gedrag is een andere mogelijkheid om de effecten van de garnalenvisserij op bodem en visbestanden te verminderen. Naast technische maatregelen aan vistuigen en spoelsoortersystemen aan boord, zullen afspraken over een beperking van de vistijden leiden tot minder impact op de bodem. Welke maatregelen op enig moment het meest doelmatig zijn in relatie tot de beperkingen die er van uit gaan voor de visserij is nu vaak nog een open vraag en voor een deel al opgepakt in innovaties en gericht onderzoek. Het is ook hier waar vanuit het principe van 'leren door doen' progressie kan worden gemaakt. Gegeven het technische karakter van deze onderwerpen zal daarvoor op voordracht van de sector een specifieke werkgroep/commissie worden ingesteld, met als werknaam de "Commissie Transitie Garnalenvisserij (CTG)". Deze commissie bestaat uit vertegenwoordigers uit de aanvoersector, inclusief praktiserende vissers, de milieuorganisaties en onderzoekers.

3. Uit te voeren acties en maatregelen

3.1. Overzicht

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de uitvoeringsafspraken die zijn gemaakt met tussen de partijen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt tussen de maatregelen en acties die per direct van kracht zijn en de voorgenomen maatregelen en acties die meer voorbereidingstijd vragen. Onder deze laatste acties vallen de nadere precisering van de ambitie "halvering van de visserijimpact" en het uitwerken van een toetsingsmethodiek daarvan, het door de sector

op te stellen verduurzamingsplan garnalenvisserij, de operationalisering van het Ontwikkelbudget Natuurherstel en Transitie Garnalenvisserij, en het bij dit Uitvoeringsprogramma horende onderzoeks- en monitoringsplan. Deze zullen in een volgende fase voor eind 2015 onder aansturing van de werkgroep VisWad worden uitgewerkt. In 2017 is een evaluatie voorzien waarna in 2018 een herijkt Uitvoeringsprogramma wordt vastgesteld.

Uitvoeringsagenda	
Nodig voor vaststellen VisWad akkoord	Door wie uit te voeren
<ul style="list-style-type: none"> • Instellen uitvoeringsorganisatie • Eerste stap gebiedssluiting op initiatief sector • Instellen nieuw te vormen Commissie Transitie Garnalenvisserij • Toezegging beschikbare middelen • NB wetvergunning 	<ul style="list-style-type: none"> • Focusgroep • Sector via vergunningaanvraag te bekrachtigen door ministerie van EZ via vergunningverlening • Sector doet voorstel, besluit in Focusgroep • Ministerie van EZ, Waddenprovincies en sector • Ministerie van EZ
Gereed in 2014	
<ul style="list-style-type: none"> • Concretiseren ambities halvering visserijimpact en opstellen toetsingsmethodiek • Verduurzamingsplan garnalenvisserij • Onderzoeks- en monitoringsprogramma • Vaststellen OTNG-budget + portal gereed • Aanvraag Waddenfonds gericht op gebiedsbescherming en reductie Gk-vergunningen 	<ul style="list-style-type: none"> • Werkgroep VisWad • Initiatief sector met inzet deskundigen en Werkgroep Viswad • Ministerie van EZ, Waddenprovincies, sector, ngo's en IMARES • Waddenprovincies, Waddenfonds en ministerie van EZ • Sector en ngo's via Commissie Transitie Garnalenvisserij

Gereed in 2015	
<ul style="list-style-type: none"> • Introductie BBox-systeem en operationeel controle systeem • Implementatie afspraken via werkplan • Ondersteuning werkplan middels openstelling(en) EFMZV 	<ul style="list-style-type: none"> • Sector. • Sector • Ministerie van EZ
Vanaf 2016	
<ul style="list-style-type: none"> • Hernieuwde aanvragen OTNG • Daaraan gekoppelde opschaling omvang van de beschermde gebieden • In 2017 evaluatie • Opstellen uitvoeringsprogramma volgende fase 2 (2018-2010). 	<ul style="list-style-type: none"> • Sector en ngo' s • Werkgroep Viswad, CTG via focusgroep • PRW • Focusgroep

Hieronder volgt een nadere toelichting op de genoemde acties en maatregelen.

3.2. Uitvoeringsorganisatie

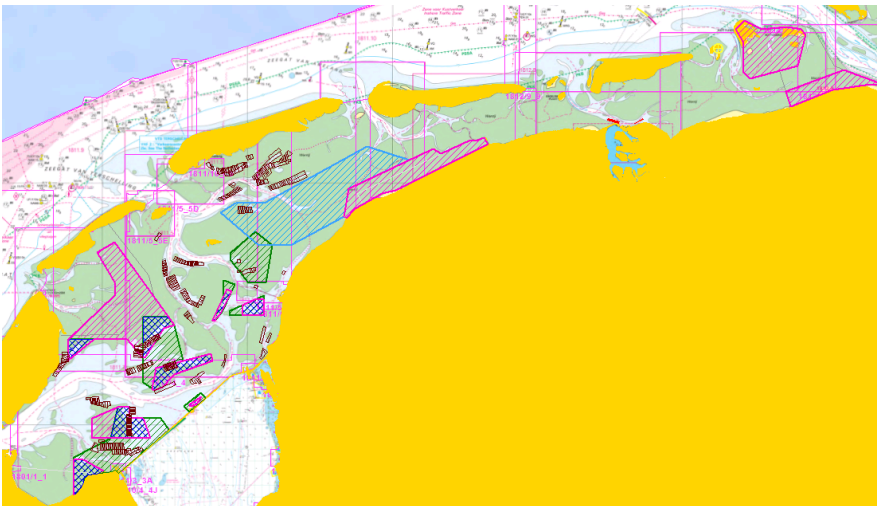
De uitvoering van het programma is in handen van de werkgroep VISWAD. De Focusgroep is het bestuurlijke platform waar over vervolgacties of aanpassing van eerder gemaakte afspraken wordt besloten. De Focusgroep bewaakt de voortgang. Zaken worden door de werkgroep voorbereid. Partijen moeten nog aangeven of zij via een onafhankelijk voorzitter en projectleider uitvoering geven aan het programma of dat de deelnemende partijen daar zelfvoorzienend in willen zijn.

Deze organisatiestructuur is vergelijkbaar met de uitvoeringsorganisatie voor de VIBEG afspraken en vertoont ook grote parallellen met de organisatie van het Mosselconvenant. Op termijn lijkt het onvermijdelijk dat er meer synergie wordt gezocht door het verbinden van verschillende trajecten. Dat verlaagt de bestuurlijke lastendruk en levert efficiency winst op. Ook kan men vanuit die gezamenlijkheid mogelijk komen tot een betere en scherpere aanpak.

3.3. Gesloten gebieden

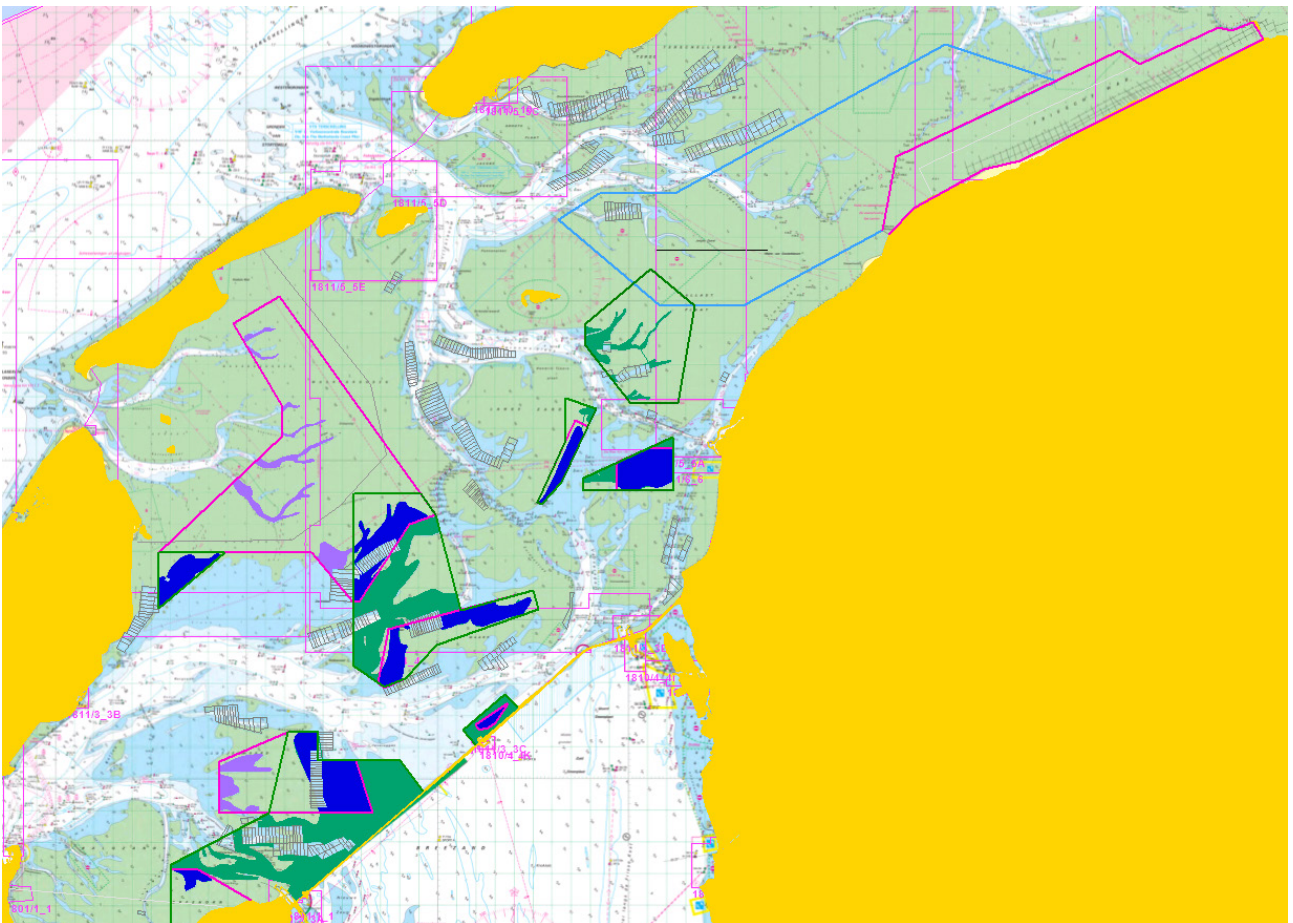
In het voorjaar van 2013 heeft de garnalensector het initiatief genomen voor het ontwikkelen van een eerste sluitingsstap. De maatregelen zijn vormgegeven in nauwe samenhang met gebiedsmaatregelen zoals die op dat zelfde moment in het kader van het mosselconvenant werden ontwikkeld. De wijze waarop de kaarten tot stand zijn gebracht, de ecologische onderbouwing en de gehanteerde criteria staan beschreven in het gebiedsrapport MarinX, 2014. De eerste sluiting staat in de onderstaande kaart (Figuur 1) aangegeven:

Donkerblauw:	Jaarrond gesloten voor mossel- én garnalenvisserij.
Groen:	Jaarrond gesloten voor mosselvisserij. Mosselbanken binnen dit gebied zijn ook gesloten voor garnalenvisserij. Wanneer de banken weer verdwenen zijn mag ter plekke weer op garnalen worden gevestigd.
Paars:	Jaarrond gesloten voor de garnalenvisserij
Lichtblauw:	In augustus gesloten voor garnalenvisserij, met uitzondering van het doorgaande vaarwater.
Bruin:	Mosselkweekpercelen.

Figuur 1.

Overzichtskaart gebiedsinvulling van mossel- en garnalenvisserij. Voor verdere uitleg zie de tekst.

Figuur 2.

Sublitorale delen van de gebieden in figuur 1, waarbij blauw is gesloten voor de mossel- en garnalenvisserij, groen voor de mosselvisserij en de mosselbanken binnen dit gebied ook voor de garnalenvisserij en paars voor alleen de garnalenvisserij.

Het resultaat van stap 1 is dat 33.000 ha van de Waddenzee jaarrond gesloten wordt voor de garnalenvisserij. Alleen in de maand augustus komt daar ca 16.000 ha bij ten behoeve van de ruiende bergeenden. In deze oppervlakten zijn ook de droogvallende platen meegenomen. Van het sublitoraal beneden LLWS wordt 5.400 ha het jaarrond gesloten voor de garnalenvisserij, oftewel 6,5 % van het totale oppervlak van het sublitoraal van de Waddenzee zoals weergegeven op de hydrografische kaarten. De eerder gesloten gebieden Vlieter en Breezanddijk (totaal 220 ha) maken hiervan onderdeel uit.

Met de sluiting van bovenstaande gebieden geeft de garnalenvisserij proactief invulling aan de ambities zoals geformuleerd in het Programma Rijke Waddenzee. De sluiting komt ten goede aan de Natura 2000-doelen en in het bijzonder de instandhoudingsdoelstelling waardoor een ongestoorde ontwikkeling van mosselbanken tot meerjarige banken in diverse stadia van ontwikkeling mogelijk wordt gemaakt.

De verdere sluiting van gebieden tot op het niveau van kombergingen krijgt tijdens de implementatie van de VISWAD afspraken nader vorm. Op basis van de ervaringen met de eerdere sluitingen, kennisontwikkeling en voortgang van de reductie van de vloot is een eerstvolgende sluitingsstap voorzien in 2016. Daarvoor vormen het Eierlandse Gat en de komberging onder Rottum, aansluitend op de buitendelta's van genoemde gebieden die reeds beschermd worden in het kader van VIBEG, de zoekgebieden. Volgende gebiedssluitingen zijn gericht op de realisatie van de ongestoorde ontwikkeling van de genoemde kombergingen. Als de bescherming

van andere gebieden in de Waddenzee noodzakelijk is vanuit oogpunt van bescherming van kwetsbare bodemecosystemen, maken partijen daarover nadere afspraken.

3.4. Verduurzamingsplan sector

De sector ontwikkelt een werkplan waarin zij concreet aangeeft op welke wijze, wanneer en met welke stappen zij invulling geeft aan het terugdringen van de impact op de bodem en het verminderen van de bijvangst. Dit plan wordt ter toetsing aan de deelnemende partijen voorgelegd. Ook kan om onafhankelijk wetenschappelijk advies worden gevraagd. Dit plan wordt vervolgens gebruikt als basis voor projectplannen die ingediend worden onder openstellingen van het EMZFV en Waddenfonds (OTNG).

Bij het ontwikkelen van technische maatregelen krijgt met name het terugdringen van de mate en de fractie van de bijvangst aandacht. Daarbij wordt gestreefd naar een zo groot mogelijke reductie van de bijvangst en een zo hoog mogelijke overlevingskans van de bijvangst. In VIBEG-kader loopt al een aantal projecten die zijn gericht op het verminderen van bijvangst en verbetering van de overleving. De uitkomsten daarvan zijn ook voor de Waddenzee toepasbaar en dus relevant. Het ligt voor de hand met nieuw onderzoek bij deze projecten aan te sluiten.

Technische aanpassingen richten zich zowel op het voorkomen van bijvangst, het lozen van ongewenste bijvangst onder water, het scheiden van de vangst aan boord en verbeteren van de overlevingskansen bij

teruggooi. Er kan op het terrein van vistechnieken en verwerking vangst aan boord mogelijk nog veel winst worden geboekt. Omdat deze technische ontwikkelingen kunnen bijdragen aan reductie van brandstofkosten en verbetering werkomstandigheden aan boord zijn deze onderwerpen om reden daarvan door de vissers al opgepakt.

Met het verminderen van visserij-inzet op de Waddenzee zal ook de bijvangst die jaarlijks in de Waddenzee wordt opgevist afnemen. Het verminderen van het aantal Gk-vergunningen draagt daar direct aan bij. Dit geldt ook voor andere maatregelen die leiden tot een vermindering van de visserij-inspanning: :

1. Verkorten visweek
2. Stilligregeling voor bijvangst
3. Toepassen real-time Closures (RTC's) in de vorm van tijdelijke sluiting van gebieden met dan veel jonge vis.

In de aanloop naar het VISWAD- akkoord is de partijen geconstateerd dat RTC's en/of een algehele stilligregeling voor in perioden met veel jonge vis belangrijke instrumenten kunnen zijn om de beoogde reductie van de bijvangst te bereiken. Afsproken is dat dit door de sector wordt uitgewerkt in het op te stellen verduurzamingsplan en wanneer zinvol ook als maatregel daarin wordt geïmplementeerd.

De resultaten van de uit te voeren studies en praktijkonderzoeken zullen leiden tot 'best practices' voor garnalenschepen die vissen in de Waddenzee. Het gaat daarbij om zowel de technieken (andere spoel-sorteersystemen en netaanpassingen) als het gebruik

daarvan (visgedrag waaronder RTC's). De wijze en moment waarop best practices worden ingevoerd en verplichtend worden gesteld via bijvoorbeeld visplannen vindt plaats in onderling overleg. Voorwaarde voor implementatie is dat betreffende technieken op de vrije markt en dus voor alle vissers beschikbaar zijn. De partijen spreken vervolgens af in welk tempo deze redelijkerwijs kunnen worden opgelegd via bijvoorbeeld het visplan. De Commissie Transitie Garnalenvisserij (CTG) heeft een leidinggevende rol bij de ontwikkeling van 'best practices' en de ontwikkeling daarvan via pilot's stimuleren en heeft een adviserende rol bij het maken van afspraken over de invoering daarvan.

3.5. Halvering van de visserij-impact

De uiteindelijke ambitie is om met bovengenoemde maatregelen (sluitingen, reductie vlootomvang, technische maatregelen) de visserij-impact te halveren. Onder visserij-impact wordt het totaal aan effecten verstaan die de visserij heeft op de natuurwaarden. De totale visserij-impact is de optelsom van de onderscheiden deeleffecten.

Beoordeling effect maatregelen

Een belangrijke vraag is hoe de effecten van deze in aard sterk verschillende maatregelen kunnen worden beoordeeld, en hoe deze vervolgens bij elkaar kunnen worden "opgeteld" om vast te stellen in hoeverre de beoogde reductie van de impact inmiddels is bereikt. In de hiernavolgende tabel wordt een aantal voorstellen gedaan hoe de effectiviteit van maatregelen kan worden beoordeeld en welke parameters daarbij gehanteerd kunnen worden.

tabel: Beoordeling effectiviteit maatregelen, met daarin in kolom

1. de onderscheiden maatregelen,
2. met welk type onderzoek de effectiviteit daarvan kan worden beoordeeld
3. de daarbij relevante en dus in het onderzoek te meten parameters
4. onderzoekprogramma's die reeds lopen en waarbij kan worden aangesloten

Mogelijke maatregel	Uit te voeren onderzoek	Parameters	Bestaande gegevens, onderzoeksprogramma's
Sluiten van gebieden	Monitoringsprogramma naar de ontwikkeling van met name bodemdieren (aansluiten bij mosselconvernant)	Abundantie, leeftijdsopbouw (typische) soorten, ontwikkeling gemeenschappen, structuurvormende organismen	Reguliere monitoringsprogramma's voor WOT en door PO-mosselcultuur
Real Time Closures Bergeenden	Monitoringprogramma bergeenden en hun voedsel	Vogeldagen en locatie. Abundantie voedsel.	SOVON monitoringsprogramma vogels
Real Time Closures voor mosselbanken	Monitoringprogramma (sublitorale) mossel(zaad) banken	Locatie en omvang mosselzaadbanken	Reguliere monitoringsprogramma's voor WOT en door PO-mosselcultuur
Real Time Closures voor (juvenile) vissen (adaptief beheer)	Monitoringprogramma (mei/juni) intrek juveniele vis in de Waddenzee	Timing van intrek juveniele vis	Bijvangstprogramma project effecten garnalenvisserij, reguliere WOT monitoring bijvangsten in garnalenvisserij. NIOZ fuik balgzand.
HCR - voorkomen groeioverbevising garnaal	Monitoringsprogramma vangsten - predatoren van garnaal (gadoiden) onderzoeksprogramma naar relatie LPUE - dichtheid - rol garnaal in voedselweb	LPUE (uit E-logboeken), abundantie gadoiden	Project Ecologische onderbouwing bestandsbeheer garnaal. Resultaten HCR toetsing voor MSC.
Verminderen impact overgebleven vaartuigen	Monitoring activiteiten: VMS Black box	Vispatronen, bevestig oppervlak, bevestigingsfrequentie in open gebieden	Lopend onderzoek IMARES obv VMS en logboekgegevens

Mogelijke maatregel	Uit te voeren onderzoek	Parameters	Bestaande gegevens, onderzoeksprogramma's
	Sociaal economisch onderzoek naar de garnalenvisserij	Nader in te vullen iom LEI	Visserij in cijfers
	Onderzoeksprogramma relatie visserij activiteiten en impact vistuig op bodem (dosis - effect)	Nader te bepalen. Denk aan allerhande benthos parameters zoals: fragiele soorten, biodiversiteit, totale biomassa irt hoeveelheid visserijinspanning	Doses respons relatie uit project effecten IMARES garnalenvisserij en Europees programma BENTHIS
Innovaties vistuigen	Onderzoeksprogramma relatieve impact vistuig op bodem conventioneel versus innovatie tuig	zie boven, (effort) aantal schepen met innovatie	zie boven
Innovaties vistechnieken, netselectiviteit	Onderzoekprojecten naar de relatieve vermindering in bijvangsten door netaanpassingen / innovaties	Totale bijvangst / kg gevangen garnaal, aantallen per uur, / kg gevangen garnaal. (effort) aantal schepen met netaanpassing / innovaties	onderzoeksprogramma's puls, brievenbus en maaswijdte (van start in zomer 2014)
Innovaties verhoging overleving	innovatie in ontwikkeling, nog niet getest	innovatie in ontwikkeling, nog niet getest	

Progressie en beoordelen realisatie van de ambitie

De in de tabel voorgestelde 'aanpak geeft antwoord op de vraag of afzonderlijke maatregelen effect hebben gehad op het verminderen van de impact van de garnalenvisserij op onderhavige natuurwaarden. Daarmee is nog niet de vraag beantwoord in hoeverre met het totaal aan maatregelen de ambitie de impact van de garnalenvisserij op de natuurwaarden te halveren is gerealiseerd. Het betreft immers verschillende ecologische waarden met verschillende soorten impact waarbij verschillende maatregelen worden ingezet om deze te behalen. Voor afzonderlijke maatregelen (bijvoorbeeld aanpassing spoel sorteersysteem) en de effectiviteit daarvan (betere overleving bijvangst) zijn dosis-effect relaties vast te stellen. Vast stellen bij welke samenstel van impact-vermindering de som van de behaalde verbeteringen kan worden geclassificeerd als een '50% overall vermindering', is deductief lastig vast te stellen. (vraagt het optellen van "appels en peren"). Deze beoordeling is daarmee vooral ook een beleidsmatige afweging die op basis van de beschikbaar gekomen gegevens en resultaten moet worden gemaakt. Expert judgements van externe deskundigen kunnen daarbij behulpzaam zijn. Het uitvoeren van deze beoordeling ligt op het niveau van de werkgroep en de Focusgroep van VISWAD.

In een volgende fase zal in de Werkgroep VisWad de tabel inclusief een toetsingsmethodiek verder worden uitgewerkt. Dit voorstel zal uiterlijk in 2014 worden afgerond en vastgesteld in de Focusgroep VisWad. De Stuurgroep Transitie Garnalenvisserij zal daarna verantwoordelijk zijn voor het toezicht op de uitvoering en de toetsing ervan.

Onderzoek en monitoring

Om de effectiviteit van de maatregelen te kunnen beoordelen is een onderzoeks- en monitoringsprogramma noodzakelijk. Deze kennis is ook nodig om invulling te geven aan het principe van 'Leren door doen'. Dit programma wordt vormgegeven in samenhang met de onderzoeksvragen zoals die vanuit het Mosselconvenant zijn gesteld. PRW en Waddenacademie zouden een rol kunnen spelen in het opzetten en afstemmen van de verschillende onderzoeks- en monitoringprogramma's.

3.6. Controle en handhaving

Om naleving van de gebiedsgerichte maatregelen te borgen, worden de schepen uitgerust met een volg- en registratiesysteem, bekend staand als de 'black box' zoals

reeds in gebruik door de mosselsector. De black box vormt ook de basis van zelfregulering via visplannen door de garnalensector.

Met een black box worden tijd, geografische positie en snelheid van de schepen vastgelegd. Door het plaatsen van extra sensoren is het ook mogelijk het afgegeven motorvermogen te registreren. Op die manier kan worden gecontroleerd of vissersvaartuigen zich houden aan afspraken rond gesloten gebieden en vistijden en het geldende maximum motorvermogen. Dat kan zo nodig real time. De gegevens zijn ook een essentiële bron van informatie over de verspreiding en inspanning van de visserij in de Waddenzee.

Momenteel vindt een verkenning plaats naar op de markt verkrijgbare blackbox-systemen die in de toekomst de mogelijkheid hebben om ook het motorvermogen te registreren. Van belang daarbij is dat de systemen fraudebestendig zijn. Binnen de mosselvisserij is daar al veel ervaring mee. Het koppelen van het motorvermogen in relatie tot de plaatsbepaling wordt momenteel getest. Naar verwachting komen in 2014 daarvan de resultaten beschikbaar. In 2015 zal een keuze worden gemaakt voor het systeem dat aan boord van de schepen wordt geïnstalleerd. Het sterven daarbij is dat vanaf DATUM in ieder geval positie en vaarsnelheid van alle garnalenschepen in de Waddenzee worden geregistreerd.

Voor dekking van de kosten kan mogelijk gebruik worden gemaakt van ondersteuning uit het EFMZV. Binnen de EFMZV Verordening kunnen de aanschafkosten van installatie aan boord en ijking/o-meting van black boxen worden gesubsidieerd. De hoogte van deze subsidie is op dit moment nog niet bekend.

Controle en handhaving op basis van de black box wordt een taak van de sector, waarbij de overheid als eindverantwoordelijke toezicht houdt. Zolang de black box nog niet is geïntroduceerd betekent dit dat de overheid het toezicht zal moeten houden en zal moeten handhaven op basis van toezicht en VMS-gegevens. Gezien de complexe ligging van de gesloten gebieden vraagt dit extra capaciteit die feitelijk niet voorhanden is. Er is daarmee sprake van een overgangperiode waarin steekproefsgewijs controles zullen plaatsvinden. Dit betekent dat de black box op een zo spoedig mogelijke termijn dient te worden geïntroduceerd inclusief de zelfregulering. Onderdeel van deze zelfregulering is dat de sector een eigen controle- en arbitragesysteem opzet.

4. Evaluatie en herijking van de afspraken

In 2017 worden de maatregelen en de effecten daarvan geëvalueerd op basis van de beschikbare monitoringsresultaten en de praktijkervaringen die dan met het nieuwe beheer zijn opgedaan. Op basis daarvan beoordelen partijen of en zo ja op welke wijze de maatregelen moeten worden aangepast om de gestelde doelen en ambities te realiseren. Het programma is gestoeld op 'leren door doen', dus van partijen wordt verwacht dat zij op basis van voortschrijdend inzicht ook bereid zijn om tot nieuwe afspraken en maatregelen te kunnen komen. Daar hoort ook de optie bij om de begrenzing van beschermde gebieden aan te passen of andere maatregelen te overwegen. Immers, niet de werkwijze (maatregelen), maar de doelen en ambities die met dit programma worden beoogd zijn leidend. Dit uitvoeringsprogramma is vooralsnog het vertrekpunt voor de periode vanaf 2018 dat eveneens met de nieuwe kennis en inzichten tot dan zo nodig zal worden aangepast.

Foto: Natuurmonumenten / Ron Offermans

Transitie Garnalenvisserij en Natuurambitie Rijke Waddenzee
Convenant en Uitvoeringsprogramma